

MÜZİKTE ÖZEL ÖĞRETİM YÖNTEM VE TEKNİKLERİNE İLİŞKİN KAYNAKLAR VE KAVRAMLAR*

Elmas KAYBAL**

ÖZET

Bu araştırmada; eğitimin bir boyutunu oluşturan müzik dersinin işlenmesi için öğretim yöntem ve teknikleri oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu bağlamda araştırmada, müzik dersinin anlatım ve uygulanmasında kullanılan müzikte özel öğretim yöntem ve tekniklerinin detaylarının ortaya konulması ve öğretimde nasıl bir sıralama ya sahip olduğunun saptanması amaçlanmıştır. Bu amaca ilişkin dört alt probleme cevap aranmıştır. Ayrıca müzik öğretim yöntem ve tekniklerinin literatür içerisindeki yeri, öğretmen adaylarının meslek hayatına başladıklarında karmaşa yaşamalarını önleyeceği, ayrıca müzik öğretim yöntem ve tekniklerinin detaylarını ortaya koyarak müzik öğretmenlerine, müzik öğretmeni adaylarına, öğretim elemanlarına ve ülkemizin eğitim sistemine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmada nitel araştırma türünde betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın tüm alt problemlerinin çözümlenmesine yönelik “durum çalışması” modeli, veri toplama tekniklerinden “doküman incelenmesi”, veri analizi için ise “içerik analizi” yöntemi kullanılmıştır.

Araştırma ve sonucunda, Müzik öğretim yöntem ve tekniklerinin literatür içerisindeki mevcut durumu ortaya konulmuştur. Türkiye’de bu alanla ilgili üç kaynağa ulaşılmış en son 2016 yılında müzik öğretim yöntem ve tekniklerini içeren bir kaynak daha basılmıştır. Kaynaklar arasında ortak noktalar bulunduğu gibi birbirine uygun olmayan yönlerinin olduğu da görülmektedir. Müzik öğretim yöntem ve teknikleri ile ilgili az kaynağın oluşu bu alanda yeni çalışmalar yapılmasını gerektirmektedir ve bu çalışmaların yapılması eğitim- öğretim sistemimize katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Müzik eğitimi, müzik öğretim yöntemi, yöntem, teknik

*Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doç. Dr. Ö. Ö. ÇAYDERE danışmanlığında, Elmas KAYBAL tarafından hazırlanan “Genel Öğretim Yöntem ve Teknikleri ile Müzik Öğretim Yöntem ve Tekniklerinin İlişkisi” Yüksek Lisans Tezinden hazırlanmıştır.

** Elmas KAYBAL Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi, elmas.kybl@gmail.com

SOURCES AND CONCEPTS RELATED TO METHODS AND TECHNICS OF MUSIC TEACHING

ABSTRACT

In this research, teaching methods and techniques are of great importance to the teaching of music classes which composes a dimension of education. In this context, the research is aimed teaching special methods and techniques of music teaching with the methods and techniques used in lectures and practice of music classes, as well as defining the gradation that music classes have. Four sub-probing answers were sought regarding this purpose. It is also thought that clarifying the place of music teaching methods and techniques in literature will prevent prospective teachers to be confused at the beginning of their career; moreover, by revealing the details of teaching methods and techniques of music, it will make contribution to music teachers, prospective music teachers, instructors, and our educational system.

For this purpose, descriptive research method of qualitative research type is used in the research. "Case study" model for the analysis of all sub-problems of the research, "document review" as the data collection technique, and "content analysis" method for data analysis are used in the research.

As a result of the research, the current state of the methods and techniques of music teaching in the literature are presented. Three sources related to this field have been reached in Turkey. Lastly in 2016, another resource containing music teaching methods and techniques was published. it is seen that there are mismatching points as well as common grounds among the sources. The lack of sources on music teaching methods and techniques necessitates a new work in this area and It is thought that these studies will contribute to our education and training system.

Key Words: Music education and teaching, music teaching method, method, technique

1. GİRİŞ

İnsan doğduğu andan itibaren bütün duyuları ile hareket ve sesleri algılamaya, çevreyi tanımaya başlar. Başlangıç itibari ile geçen her zaman dilimi gelişmeye yönelik ivme kazanır. Bulunulan ortam ve çevre yapısı, sosyalleşmenin aktifliği

gelişmeyi üst basamaklara taşır. Sosyal topluluğun üst basamağı olan aile içindeki görevler gelişim sürecinin ilk basamaklarını oluşturur, yapılan tenkit ve övgüler ise gelişimi tetikleyen faktörlerdir. Bu durumda sosyal yaşantıdaki çeşitlilik gelişmeye önemli katkı sağladığı söylenebilir. Bu evrelerden sonra bireyin yaşantısında plan ve program dâhilinde gelişmesine eğitimin bir aşaması olarak devam edilmektedir.

Bireyin doğumundan ölümüne kadar ilk ihtiyaçlarından başlayarak hayatı tanıması, öğrenmesi ve giderek insanlarla ilişkileri yoluyla eğitilmesi olasıdır. Bu bağlamda eğitim ise; “Bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik davranış meydana getirme sürecidir” (Ertürk,1984: 15).

Eğitim, bireyin yaşantısında önceden tasarlanmış bir sürecin olduğunu, eğitimin daha etkili ve verimli bir hale getirilmesi için plan ve program dâhilinde yürütülmesi gerektiğini savunur. Eğitim, öğretim kurumları dışında da yürütülen bir öğrenme süreciyken, öğretim ise “Okullarda gerçekleştirilen öğretme ve öğrenme faaliyetlerinin bütünüdür. Yani öğretim; öğretme ve öğrenmeyi birlikte kapsamaktadır. Başka bir ifadeyle öğrenmenin gerçekleşmesi ve bireyde istenilen davranışların gelişmesi için, uygulanan süreçlerin tümüdür” (Varış, 1988: 16).

Öğrenen, hayat boyu devam eden süreçte devamlı öğrenme arzusunda olan bireydir. Öğrenene kasıtlı olarak istendik davranış kazandırılması için, belirli bir plan ve program dâhilin de bu süreci devam ettirmek gerekmektedir. Eğitimde istendik davranış değişikli meydana getirmek için planlanmış etkinliklerin önemi büyüktür. Bu bağlamda eğitim programı ise; “öğrenene, okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneğidir” (Demirel,1997: 11).

Demirel'e (1997) göre, Eğitim bir bakıma zorunlu kültürlüme yolu olarak görüldüğünden eğitim programlarının planlı-programlı olması gereği bu nedenle kendiliğinden oluşmaktadır. Öğrenen bireylere öğrenme yaşantıları sağlamak eğitim programları aracılığı ile olduğu bilinmektedir. Bu nedenle öğrenme yaşantıları eğitim programının en önemli boyutu olmak durumundadır.

Programın bütününün bir düzenek olarak görülmesinde belirtilmek istenen, bu yapı içinde düzenli bir yapılanmanın ve sistematik sürecin olmasından kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda düzenek, eğitim programını bir düzen içinde sunmanın gerekliliğini vurgulandığı bilinmektedir.

Eğitim Programı ile öğretim programı kavramları birlikte, çoğu kez de biri diğerinin yerine kullanılmaktadır, eğitim programının, bir okul ya da eğitim kurumunda yer alan bütün eğitim etkinliklerini, kurum içi ve kurum dışı eğitim faaliyetlerini de içine aldığı belirtilir. Öğretim programının ise eğitim programı içinde yer aldığı ve öğretme-öğrenme süreçleri ile ilgili tüm etkinlikleri içine aldığı belirtilir (Varış,1994: 14). Demirel'e (1997) göre öğretim programı "Eğitim programının amaçlarına hizmet edecek biçimde, belli bir öğretim kademesinin çeşitli sınıflarında bireye belli bilgi kategorileriyle ilişkili olarak okul içinde ya da dışında ne tür yaşantıların sağlanacağını gösteren düzenektir."

Okullardaki eğitim faaliyetlerini diğerlerinden ayıran en belirgin özelliği, programlı bir yapı içermesidir. Ders programı ise; öğretme-öğrenme süreciyle ilgili tüm etkinlikleri kapsayan öğretim programı içinde yer alan, dersle ilgili olan öğretim etkinliklerini sistematik olarak düzenleyen ve bir dersin amaçlarını bireyin davranışa dönüştürmesini sağlayan bir düşüncedir. Başka bir deyişle "herhangi bir dersin amacı, muhtevası, öğretme-öğrenme süreçleri ve değerlendirme işlemlerinden oluşan düzenlemeyi ifade etmektedir" (Yeşil ve Yeşil, 2013/2014: 12).

Öğrenme-öğretme yaşantılarının önemli bir parçası olan yaklaşım en geniş anlamıyla "kazanımlara ya da hedef-davranışlara ulaşmak için öğrenme etkinliklerini gerçekleştirmede izlenen genel yol" olarak tanımlanabilir. "Yaklaşım kavramının "yol" sözcüğünü içermesi, çoğu zaman yaklaşımla birlikte kullanılan yöntem kavramını da gündeme getirmektedir. Yöntemle benzer anlama gelmesine karşın yaklaşım kavramının, yöntemi de içeren daha genel bir yol olduğu söylenebilir" (Sağlam, 2005: 56).

Felsefe düşünsel bir bilim alanıdır. İnsanoğlunun olgu, olay ve nesnelerin anlam ve özünü bilme yönündeki, tüm düşünsel etkinliklerini kapsayan ve eleştirel bir

yaklaşılma araştırılmasına yarayan etkinlikler bütünüdür. Bu bağlamda felsefe ise; Doğruya ulaşmak, var olanı bilmek için düşüncenin sistemli çabası olarak ya da gerçeği tümüyle ele alıp inceleyen ve bunun sonucunda ulaşılan bilgileri yorumlayan ve düzenleştiren bir uğraş alanı olarak tanımlanabilir olduğu söylenebilir (Ereş,2007: 86).

Bir problemi çözmek, bir deneyi neticelendirmek, bir konuyu öğrenmek ya da öğretmek gibi hedeflere ulaşmak için bilinçli olarak seçilen ve izlenen sistemli yoldur (Oğuzkan, 1993: 166). Demirel'e (2014: 77) göre yöntem kavramı; hedefe ulaşmak için önceden belirlenmiş ya da izlenecek en kısa yoldur. Jacobsen ve diğerlerine (1985) göre yöntem, "Öğretim çalışmalarını, hedeflerine ekonomik şekilde ulaştıran yol olarak tanımlanan yöntem, sürecin başarıyla sonuçlanması üzerine en etkili unsurlardan biridir" (Yeşil, 2013/2014: 133). Bu tanımlardan yola çıkarak, öğrenme-öğretme sürecinde bireye kazandırılmak istenen yeni davranışları, hangi metodu kullanarak, en kısa zamanda, nasıl gerçekleşeceği konusunda öğretmenin kendine çizdiği yol ve planlar olarak tanımlayabiliriz.

Dersin içerisinde işlenen konunun, bireyin davranışlarını kontrol ve pekişmesini sağlayan etkinlikler bütünüdür (Sünbül, 2011: 279). Gözütok'a (2007) göre teknik, öğretme yöntemini uygulamaya koyma biçimi olarak tanımlamıştır. Demirel (2004) ise tekniği, bir öğretme yöntemini uygulamaya koyma biçimi ya da sınıf içinde yapılan işlemlerin bütünü olarak tanımlamıştır. Bu tanımlar ışığında teknik kavramını, genel bir nitelik taşıyan yöntemin özel kullanım biçimi ve işlemleri ya da seçilen yöntemin uygulamaya dönüştürmede kullanılan araç ve gereçleri olarak ifade edebiliriz.

Bilindiği gibi, bireyleri ve toplumları değiştirme, geliştirme ve yetkinleştirmede en etkili süreçlerin başında eğitim gelir. Müziği de bir eğitim alanı olarak nitelendirdiğimizde sessel ve işitsel nitelikli bir sanat eğitimi olarak değerlendirebiliriz. Bu bağlamda Müzik eğitimi ise; temelde bir müziksel davranış kazandırma veya bir müziksel davranış oluşturma sürecidir. Bireylerin eğitimsel sürecinde müzik önemli yer tutmakta, duyuşsal ve bilişsel yönden bireyleri geliştirmektedir. Müzik, özellikle ilköğretim döneminde çocuklara

bilimsel olarak kazandırılmalı ve duyu dünyalarına düzenli olarak yerleştirilmelidir.

Eğitim öğretim sürecinde belirli bir düzenin olması, bu sürecin sistemli olarak ilerlemesini sağlar. Birey gelişiminin ilk aylarında müziğe karşı ilgi duymaya başlar, ilerleyen süreçte de müzik eğitimi bireyin bilişsel, sosyal ve bedensel yönden de gelişimine katkı sağladığı bilinmektedir. Müzik eğitiminin günümüzde var olan durumuna bakıldığında bireyin bilişsel yönden gelişimine katkı sağladığı bunun daha çok bilgi aktarımı ve kulaktan şarkı öğretimi ile desteklendiği diğer hedeflerin az gelişmesine neden olmaktadır. Müzik eğitiminde beklenen hedeflere öğretim yöntemleri yoluyla ulaşılması mümkündür.

Bu doğrultuda; Bireylere kazandırılmak istenen yeni davranışlar ve beklenen hedeflere ulaşılması için; hangi metodu kullanarak, en kısa zamanda, nasıl gerçekleşeceği konusunda öğretmenin kendine çizdiği yolu belirlemesi ve mümkün olduğu kadar farklı yöntemler bir arada kullanılmalı, öğrenciyi etkin kılacak yöntemler seçilmeli ve farklı duyu organlarına hitap eden yöntemler tercih edilmelidir.

Bu noktada da araştırmamızda; Müzik dersi öğretim yöntem ve tekniklerinin Türkiye de verilen eğitim sistemi içinde literatürde ve Milli Eğitim Bakanlığı öğretim programında olan mevcut durumun ortaya konulması, bunun yanı sıra müzik dersi öğretim yöntem ve teknikleri ile özel öğretim yöntemleri dersi veren öğretim elemanlarının derse ilişkin görüşlerinin ilişkilendirilerek, teknik açıdan nasıl bir sıralama ya sahip olduğu kolay, anlaşılır ve uygulanabilir bir model olması ile başta ülkemizin eğitim sistemine, öğretmen adaylarının meslek hayatına başladıklarında karmaşa yaşamamaları, müzik dersi öğretim yöntem ve tekniklerinin detaylarının ortaya konulması yoluyla, müzik öğretmenlerine ve dolayısıyla eğitim sistemine fayda sağlayacaktır.

1.1. Problem Cümlesi

Bu araştırmada cevap aranan problem cümlesi, “Müzikte özel öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin kaynaklar ve kavramların mevcut durumu nasıldır?” biçiminde düzenlenmiştir.

1.1.1. Alt Problemler

- 1- Felsefe, yaklaşım, yöntem ve teknik kavramlarının ilişkisi nasıldır?
- 2- Üç kaynakta “Müzik Öğretim Yöntemleri ve Teknikleri” nasıl ele alınmıştır? (İlköğretimde Müzik Öğretimi Modül 9: A. Uçan-G. Yıldız- E. Bayraktar, İlköğretimde Müzik Öğretimi: G. Yıldız, Müzik Öğretimi ve Yöntemleri: G. Göğüş)
- 3- Müzik Eğitiminde; yaklaşım, felsefe, yöntem ve teknik açısından nasıl bir durum söz konusudur?
- 4- Ortaokul ve liseye ait kılavuz kitaptaki ortak konuları içeren örnek uygulamalar, müzik özel öğretim yöntem-teknikleri açısından öğretmen kitaplarındaki uygulamalarda nasıl bir ilişki mevcuttur?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, Müzikte özel öğretim yöntem ve tekniklerinin, Türkiye de verilen eğitim sistemi içinde literatürde ve Millî Eğitim Bakanlığı öğretim programında olan mevcut durumun ortaya konulması, bunun yanı sıra kolay, anlaşılır ve uygulanabilir bir model olması ve bu bağlamda müzik dersinin anlatım ve uygulanmasında kullanılan müzikte özel öğretim yöntem ve tekniklerinin detaylarının ortaya konulması ve öğretimde nasıl bir sıralama ya sahip olduğunun saptanması amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Müzik öğretim yöntem ve tekniklerinin, ülkemizin eğitim sistemine ve öğretmen adaylarının meslek hayatına başladıklarında karmaşa yaşamamalarına, müzik öğretim yöntem ve tekniklerinin detaylarının ortaya konulması yoluyla müzik öğretmenlerine, müzik öğretmeni adaylarına, öğretim elemanlarına katkıda

bulunmak araştırmanın önemini oluşturmaktadır. Ayrıca bu araştırmanın, Türkiye’de ki öğretim programlarının hazırlanması ve kullanılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Sınırlılık

Müzik öğretim yöntem ve tekniklerinin incelenmesinde İlköğretim Müzik Öğretimi Modül 9, İlköğretimde Müzik Öğretimi (G. Yıldız), Müzik Öğretimi ve Yöntemleri (G. Göğüş) isimli kaynaklar, Müzik Eğitiminde Öğretim Yöntemleri (E. F. Türkmen) kitabı, sınırlılık olarak ele alınmıştır.

2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Yağcı (1995), “Müzik Eğitimi ve Bir Yöntem Olarak Yaratıcı Drama İlişkisi” başlıklı araştırmasında M. E. B. Bağlı Ankara Büyükşehir’e bağlı gündüz bakımevi üç yaş çocuklarından 10 kişiden oluşmuş bir grup seçilmiştir. Gözlem tekniği uygulanmıştır. Sonuç olarak elde edilen kuramsal bilgilere göre müzik eğitiminde yaratıcı dramının bir yöntem olarak uygulanabileceği gözlenmiştir. Çocuğun yaşamında oyun ve müzik iç içedir. Taklit, dans, ritim öğeleri oyunsu nitelikleriyle çocuğun yaşamında bir bütün içerisinde var oldukları gözlenmiştir (Özcan, 2007: 89).

Özen (2004), Çalgı eğitiminde yararlanılan müzik eğitimi yöntemleri konulu araştırma da sözü edilen tüm yöntemlerde ortak amaç, öğrencilere çalgı eğitimi öncesinde ve çalgı eğitimi sırasında müziksel bilgi ve beceri kazandırmanın hedeflenmesidir. Bir diğer ortak nokta ise, erken yaşta müzik eğitimine başlayan çocuklara yönelik olmasıdır. Müziğe yetenekli ve istekli bireylere bu yöntemlerle gelecekte yapacakları çalışmalar için sağlam bir birikim kazandırılmaktadır.

Gürgen (2006), Müzik eğitimi, yaratıcı bireylerin yetiştirilmesinde sanat eğitiminin en uygun alanlarından birini oluşturmaktadır. Ancak, öğretmen merkezli, blok flüt ve şarkı öğretimiyle sınırlı müzik dersleri yaratıcı potansiyeli ortaya çıkarmamakta, nitelikli bireyler yetiştirme konusunda istenilen sonuca götürmemektedir. Yaratıcı bireylerin yetiştirilmesinde önemli yer tutan müzik derslerinin, günümüzde etkililiği deneylerle kanıtlanmış çağdaş müzik eğitimi

yaklaşımları ile sunulması gerekmektedir. Yaşam boyu öğrenen, çağdaş ve yaratıcı bireylerin yetiştirilememesinin bir nedeni de öğretim yöntemleridir. Çağın gerektirdiği hedefler belirlense bile bu hedefleri geleneksel yöntemlerle gerçekleştirmek olanaksızdır. Geleneksel yöntemler öğrenciyi “kendi öğrenme sürecinin sorumluluğunu taşıyamayacağı” mesajını vermektedir. Bu durum öğrencinin özgüvenini, güdüsünü ve yaratıcılığını yok etmektedir.

Aral ve diğerleri (2006), Müzik eğitiminde kullanılan tekniklerden biri olan ve Carl Orff tarafından geliştirilen Orff öğretisi, çocukların zevk alarak yaptıkları şarkı söyleme, şiir, tekerleme, el çırpma, doğaçlama, dans gibi çalışmalarını temel almakta ve bunları müzik unsurları ile birleştirerek çocuklara sunmaktadır. Orff öğretisi çocukların genel gereksinimlerine karşılık veren, çocukların oyun oynamaktan aldıkları zevki yaşamalarına, ilgi duydukları konulara yönelmelerine fırsat sunan bir yaklaşımdır.

Çevik (2007), Müzik öğretiminde, Orff yöntemi kadar mevcut olan diğer öğretim yöntemleri de önemli bir yere sahiptir. Bu yöntemler bireyin bilgiyi kendisinin keşfetmesine, değişik çalgılarla birlikte vücut dilinin kullanılmasına olanak vererek öğrenilenleri kalıcı hale getirmeye, daha zevkli ve eğlenceli ders ortamları oluşturmaya yardımcı olmaktadır. Müzik Eğitimcileri bu yöntemleri iyi bilmeleri ve kullanmaları durumunda hem bireyin daha kalıcı öğrenmesini sağlayabilirler hem de müzik derslerini zevkli hale getirebilirler.

Gürgen (2009), Farklı müzik eğitimi yöntemlerinin öğrencilerin müziksel becerileri üzerindeki etkileri konulu araştırmasında müzik derslerinin bu yöntem ve yaklaşımları içermesine özen gösterilmelidir. Eğitim Fakültelerinin okul öncesi, müzik ve sınıf öğretmenliği bölümlerinde çalışan öğretim elemanlarından bir kısmının yurt dışında bulunan Orff Enstitüsü ve Kodály Enstitülerinde eğitim görmeleri, eğitim gören bu kişilerin müzik öğretmenlerine seminer vermeleri sağlanmalıdır. Bu bölümlerde ders programlarına bu yöntem ve yaklaşımları içeren dersler konulması ve bu derslerin uygulama ağırlıklı olmasına özen gösterilmelidir.

3. YÖNTEM

Bu araştırmada, mevcut durumun belirlenmesi ve analiz edilmesine yönelik nitel araştırma türünde betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır. “Nitel araştırma gözlem, görüşme, doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerini kullandığı, algılanan ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği aşamadır” (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 45).

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, müzik öğretim yöntem ve teknikleri ile özel öğretim yöntemleri dersi veren öğretim elemanlarının derse ilişkin görüşlerinin ilişkilendirilmesi, ayrıca öğretimde nasıl bir sıralama ya sahip olduğunun saptanması amaçlanmıştır.

Bu amaca uygun olarak tüm alt problemlerinin çözümlenmesine yönelik “durum çalışması” modeli kullanılmıştır. Durum çalışması; (1) güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesi (içeriği) içinde çalışan, (2) olgu ve içinde bulunduğu içerik arasındaki sınırların kesin hatlarıyla belirgin olmadığı ve (3) birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan, görgül bir araştırma yöntemidir” (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 313).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, müzikte özel öğretim yöntemleri isimli üç kaynaktan oluşmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise, Ali Uçan, Gökay Yıldız ve Ertuğrul Bayraktar’a ait olan müzik öğretim yöntemleri İlköğretimde müzik öğretimi 9. Modül kitabından oluşturmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu araştırmada veri toplama tekniklerinden “doküman incelenmesi” kullanılmıştır. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular

hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar” (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 217).

Araştırmanın veri analizi için “içerik analizi” yöntemi kullanılmıştır. “İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilmek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel bir yaklaşımla fark edilemeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilebilir. Bu amaçla toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir. Strauss ve Corbin’in (1990) belirttiği gibi “Bilim kavramlar olmadan varolamaz; kavramlar bizim olguları anlamamıza ve bu olgular üzerinde etkili düşünmemize yardımcı olur. Bir kavrama bir ad verdiğimiz zaman; o kavramla ilgili sorular sorabiliriz, o kavramı inceleyebiliriz ve başka kavramlarla ilişkilendirebiliriz” (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 159).

4. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde, yapılan literatür taraması sonucu ulaşılan veriler ve yorumları mevcuttur. Bu veriler aşağıda alt problemlerin sırası doğrultusunda açıklanmaya çalışılmıştır.

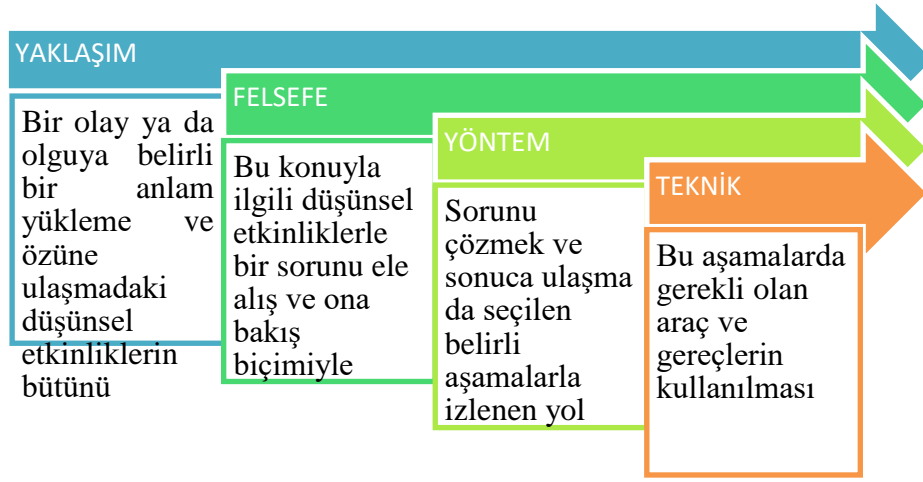
4.1. Birinci Alt Problem: “Felsefe, yaklaşım, yöntem ve teknik kavramlarının ilişkisi nasıldır?”

4.1.1. Birinci Alt Problemin Çözümü:

Birinci alt problemin çözümü için içerik analizi yapılmıştır. Kavramsal çerçeve bölümünde detayları ortaya konulan her bir kavramın birbiri ile olan ilişkisini ortaya konulmuş ve yorumlanmıştır. Ortaya çıkan durum aşağıda açıklanmaya çalışılmıştır.

İncelenen Felsefe, yaklaşım, yöntem ve teknik kavramları; anlamsal olarak farklı olmalarına rağmen birçok yerde neredeyse aynı anlamda kullanılmıştır. Özellikle yöntem ve teknik kavramları gerçek anlamı dışında kullanılmıştır.

Felsefe, yaklaşım, yöntem ve teknik kavramlarının ilişkisi; bir olay ya da olguya belirli bir anlam yükleme ve özüne ulaşmadaki düşünsel etkinliklerin bütünü ile “felsefe”, bu konuyla ilgili düşünsel etkinliklerle bir sorunu ele alış ve ona bakış biçimiyle “yaklaşım”, sorunu çözmek ve sonuca ulaşma da seçilen belirli aşamalarla izlenen yol ile “yöntem” ve bu aşamalarda gerekli olan araç ve gereçlerin kullanılması ile “teknik” kavramları iç içe ama özünde bir bütün oluşturduğu düşünülmektedir. Aşağıda bu durum şekilsel olarak anlatılmıştır.

Şekil 1. Felsefe, Yaklaşım, Yöntem ve Teknik Kavramlarının İlişkisi

4.2. İkinci Alt Problem: “Üç kaynakta “Müzik Öğretim Yöntemleri ve Teknikleri” nasıl ele alınmıştır? (İlköğretimde Müzik Öğretimi Modül 9: A. Uçan-G. Yıldız-E. Bayraktar, İlköğretimde Müzik Öğretimi: G. Yıldız, Müzik Öğretimi ve Yöntemleri: G. Göğüş)”

4.2.1. İkinci Alt Problemin Çözümü:

İkinci alt problemin çözümü için müzik öğretim yöntemlerini içeren üç kaynak kitap incelenerek elde edilen veriler ve sonuçları yorumlanarak aşağıda tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 1. Müzik Öğretim Yöntemlerinin İlköğretimde Müzik Öğretimi Modül 9 kaynak kitabındaki sınıflandırılması

Müzik Öğretim Yöntemleri Ali Uçan/Gökay Yıldız/Ertuğrul Bayraktar

A. Genel Müzik Öğretim Yöntemleri

1. Anlatma Yoluyla Müzik Öğretim Yöntemi
2. Tartışma Yoluyla Müzik Öğretim Yöntemi
3. Sorma/Yanıtlama (Yanıt Alma) Yoluyla Müzik Öğretim Yöntemi
4. Karşılıklı Konuşma Yoluyla Müzik Öğretim Yöntemi
5. Görüşme Yoluyla Müzik Öğretim Yöntemi
6. Araştırma/İnceleme Yoluyla Müzik Öğretim Yöntemi
7. Sunma/Alma Yoluyla Müzik Öğretim Yöntemi
8. Bulma/Keşfetme Yoluyla Müzik Öğretim Yöntemi
9. Yaratma/Üretme Yoluyla Müzik Öğretim Yöntemi
10. Oyunlama/Oyunlaştırma Yoluyla Müzik Öğretim Yöntemi
11. Rol Yapma Yoluyla Müzik Öğretim Yöntemi
12. Örnek Olay İnceleme Yoluyla Müzik Öğretim Yöntemi
13. Yaşam Öyküleme Yoluyla Müzik Öğretim Yöntemi
14. İşbirliği Yapma Yoluyla Müzik Öğretim Yöntemi
15. Paylaşma Yoluyla Müzik Öğretim Yöntemi
16. Sorun Çözme Yoluyla Müzik Öğretim Yöntemi
17. Gösterme/Yaptırma Yoluyla Müzik Öğretim Yöntemi
18. Çalışma/Çalıştırma Yoluyla Müzik Öğretim Yöntemi
19. Yapma/Yaşama Yoluyla Müzik Öğretim Yöntemi
20. Tasarlama/Gerçekleştirme Yoluyla Müzik Öğretim Yöntemi
21. Öğrenmeyi Öğretme Yoluyla Müzik Öğretim Yöntemi
22. Öğrenme Yaklaşımları Yoluyla Müzik Öğretim Yöntemi

B. Özel Öğretim Yöntemleri

B.1. Temel Oluşturma İşlevli Özel Müzik Öğretim Yöntemleri

1. Müziksel İşitme/Okuma/Yazma Yoluyla Müzik Öğretim Yöntemi
(Suzuki Yöntemi)
2. Müziksel Devinme/Ritimleme Yoluyla Müzik Öğretim Yöntemi
(Dalcroze Yöntemi)
3. Müziksel Toplu Söyleme Yoluyla Müzik Öğretim Yöntemi
(Kodaly Yöntemi)
4. Müziksel Devinme/Ritimleme/Söyleme-Çalma/Doğaçlama Yoluyla Müzik Öğretim Yöntemi (Orff Yöntemi)

B.2. Geliştirme İşlevli Müzik Öğretim Yöntemleri

1. Müziksel Yetenek Geliştirme Yoluyla Müzik Öğretim Yöntemi
2. Müziksel Zeka Geliştirme Yoluyla Müzik Öğretim Yöntemi
3. Müziksel Dil Geliştirme Yoluyla Müzik Öğretim Yöntemi
4. Sanal Müzik Yapmayı Geliştirme Yoluyla Müzik Öğretim Yöntemi

B.3. Odaklanma İşlevli Özel Müzik Öğretim Yöntemleri

1. Devinme-Dans etme Odaklı Müzik Öğretim Yöntemi
2. Doğaçlama-Besteleme Odaklı Müzik Öğretim Yöntemi
3. Seslendirme-Yorumlama Odaklı Müzik Öğretim Yöntemi
4. Dinleme-Özümseme Odaklı Müzik Öğretim Yöntemi
5. Çevirme-Dönüştürme Odaklı Müzik Öğretim Yöntemi
6. Bilgilenme-Bilgileştirme Odaklı Müzik Öğretim Yöntemi
7. Düşünme-Yansıtma Odaklı Müzik Öğretim Yöntemi

Özgül Müzik Öğretim Yöntemleri

5. İşitsel Müzik Öğretim Yöntemi (Kulaktan Öğretim Yöntemi)
6. Görsel/İşitsel Müzik Öğretim Yöntemi (Gözden/Kulaktan Öğretim Yöntemi)
7. Görsel/Okusal/Yazsal Müzik Öğretim Yöntemi (Yazıdan/Notadan Öğretim Yöntemi)
8. Devinsel/Oynasal Müzik Öğretim Yöntemi (Devinimden/Oyundan Öğretim Yöntemi)
9. Eyleysel/Söyleysel/Çalsal Müzik Öğretim Yöntemi (Meşkten Öğretim Yöntemi/ Meşksel Öğretim Yöntemi)

Müzik eğitiminde konu türüyle ilgili veya konu türüne ilişkin başlıca özgül müzik öğretim yöntemleri ise şunlardır;

- Ezgi Öğretim Yöntemi
- Şarkı Öğretim Yöntemi
- Çalgı Öğretim Yöntemi
- Müzik Yazısı Öğretim Yöntemi
- Müzik Bilgisi Öğretim Yöntemi
- Müzik Dili (Müzikçe) Öğretim Yöntemi

İlköğretimde müzik öğretimi modül 9 isimli kaynakta, müzik öğretim yöntemleri üç ana başlık altında toplanmıştır. Bu başlıkların altındaki başlıklar içinde yöntem kavramı kullanılmıştır. Mevcut durum için söylenebilecek olan aslında teknik olabilecek başlıklar yöntem olarak ele alınmıştır. Başlıklara ait içeriklerin bir kısmı açıklanmış bir kısmı ise açıklanmamıştır. Bu durum yöntemlerin kullanılmasında uygulama güçlüğüne sebep olabilir.

Tablo 2. Müzik Öğretim Yöntemlerinin, Müzik Öğretimi ve Yöntemleri isimli kaynak kitabındaki sınıflandırılması

Müzik Öğretim Yöntemleri Gülay GÖĞÜŞ
XX. Yüzyıl Öncesinde Müzik Öğretim Yöntemleri
1. Fransız Rakamlamalı Müzik Öğretim Yöntemi
2. İngiliz tonik Sol-Fa Yöntemi
3. Mason-Pestalozzi Yöntemi
XX. Yüzyıl Başlarında Müzik Öğretim Yöntemleri
1. Max Battke Yöntemi
2. Maurice Chevais Yöntemi
XX. Yüzyıl Müzik Öğretim Yöntemleri
1. Dalcroze Yöntemi
Kodaly Yöntemi
2. Orff Yöntemi

Müzik öğretim yöntemleri yukardaki tabloda görüldüğü gibi üç ana başlık altında sınıflandırılmıştır.

Tablo 3. Müzik Öğretim Yöntemlerinin, İlköğretimde Müzik Öğretimi Birinci Kademe isimli kaynak kitabındaki sınıflandırılması

Müzik Öğretim Yöntemleri Gökay YILDIZ
1. Rakamlamalı Müzik Öğretim Yöntemi
2. Harflemeli Müzik Öğretim Yöntemi
3. Alfabelemeli Müzik Öğretim Yöntemi
4. Renklemeli Müzik Öğretim Yöntemi
5. Grafiklemeli Müzik Öğretim Yöntemi
6. Merdivenlemeli Müzik Öğretim Yöntemi

Elmas KAYBAL

7. Kodaly Müzik Öğretim Yöntemi
8. Farklı Nota Biçimlemeli Müzik Öğretim Yöntemi
9. Dalcroze Müzik Öğretim Yöntemi
10. Orff Müzik Öğretim Yöntemi
11. Canlandırma (Dramatizasyon) Müzik Öğretim Yöntemi

Müzik öğretim yöntemleri yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi ulaşılan kaynağın içeriğine göre on bir ana başlık altında sınıflandırılmıştır.

Yukarıdaki tablolar incelendiğinde müzik öğretim yöntemleri içeriğinde olan üç kaynağa ulaşılmış, aynı adı taşıyan yöntemler bulunduğu gibi farklı isimlendirilen yöntemlerde bulunmaktadır. İlköğretimde müzik öğretimi modül 9 isimli kaynağımızda müzik öğretim yöntemlerinin diğer kaynaklara göre daha detaylı incelendiği görülmektedir. Bu konu ile ilgili olarak üç kaynağımıza ulaşılmış ve en eski tarihli kaynak olarak modül 9 belirlenmiştir.

4.3. Üçüncü Alt Problem: “Müzik Eğitiminde; yaklaşım, felsefe, yöntem ve teknik açısından nasıl bir durum söz konusudur?”

4.3.1. Üçüncü Problemin Çözümü:

Üçüncü alt problemin çözümü için müzik öğretim yöntemlerini içeren üç kaynak kitap incelenerek elde edilen veriler ve sonuçları yorumlanarak aşağıda verilmiştir.

- 1- Müzik öğretimi için ulaşılan kaynaklar incelendiğinde “yaklaşım” kavramı ile bir bulguya ulaşılmamıştır.
- 2- Yöntem kavramı kaynakların tamamında kullanılmıştır.
- 3- Felsefe kavramı Gülay Göğüş’ün müzik öğretim yöntemleri isimli kitabında kullanılmış diğer kaynaklarda kullanılmamıştır.
- 4- Teknik kavramı ise sadece Gülay Göğüş’ün müzik öğretim yöntemleri isimli kitabında kullanılmıştır.

4.4. Dördüncü Alt Problem: Ortaokul ve liseye ait kılavuz kitaptaki ortak konuları içeren örnek uygulamalar, müzik özel öğretim yöntem-teknikleri açısından öğretmen kitaplarındaki uygulamalarda nasıl bir ilişki mevcuttur?

4.4.1. Dördüncü Alt Problemin Çözümü:

Bu alt problemin çözümünde liselere ait mevcut öğretmen kılavuz kitabının olmaması sebebi ile sadece ortaokullara ait öğretmen kılavuz kitabı incelenmiştir. Müzik dersi öğretmen kılavuz kitabında bulunan 5.,6.,7., ve 8. sınıflarda ortak bulunan üç konu belirlenip incelenerek elde edilen veriler ve sonuçları aşağıda verilmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabında “Öğrenme Alanı, İlgili Kazanım, Uyarı, Süre, Araç ve Gereç, Ders Öncesi Hazırlık, Diğer Derslerle İlişkilendirme, Ara Disiplinlerle İlişkilendirme, Ölçme v Değerlendirme, Ders İçi İlişkilendirme” başlıkları mevcuttur ancak öğretim yöntem ve tekniğine ilişkin başlık mevcut olmadığı gibi herhangi bir başlığın altında bilgi ve alt başlık da mevcut değildir.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde müzik öğretim yöntem ve tekniklerinin eğitim sistemi içerisindeki mevcut durumunun ve detaylarının ortaya koyulması kapsamında yapılan araştırmaya yönelik bulgular ışığında araştırma sonuçları aşağıda açıklanmaya çalışılmıştır.

Felsefe, yaklaşım, yöntem ve teknik; bütün bu kavramlar incelendiğinde aslında hepsinin birbiri ile bağıntılı olduğu görülmektedir. Eğitimin zihin disiplini olarak değerlendirilen yaklaşımı, belirli bir amacı gerçekleştirmeye dönük bir uğraşlar bütünü var olduğuna göre, bu unsurların her biri belli bir felsefe ışığında yoluna girecektir. Bu süreçte kazanılacak yeni davranışlar için toplumsal yapının çok iyi çözümlenip, toplum gerçekleri ve ihtiyaçları ile tutarlı bir sosyolojik ve felsefik eleştiri ve sosyolojik ve felsefik bir yol haritasının hazırlanması olmalıdır (Aksu, 2005: 12-13). “Felsefi yaklaşımlara dayalı olarak gelişen her eğitim felsefesinin kendi anlayışı ve ilkelerine göre eğitim-öğretim hedefleri, öğrenci, öğretmen,

içerik, öğrenme-öğretme süreci-eğitim durumları ve ölçme ve değerlendirme kavramlarına ilişkin amaçları bulunur” (Duman, 2008: 205).

Bu konudaki kaynaklara ve araştırma bulgularına dayanarak, bireye kazandırılacak olan yeni davranışların, felsefi düşüncelere dayalı olarak gelişen eğitim felsefelerinin, birey yetiştirme anlayışının gerçekleşmesi için hazırlanan yolun yani metodun ve bu metoda uygun tekniklerin kullanılarak, bu davranışları uygulamaya dönüştürmenin mümkün olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretimin gerçekleştirilmesinde öncelikle kullanılacak uygun felsefe ardından yöntem (metot) ve en son teknik belirlenmelidir ve bu şekilde eğitim öğretim için hazırlık yapılmalıdır.

İlköğretimde müzik öğretimi modül 9 isimli kaynakta, müzik öğretim yöntemleri üç ana başlık altında toplanmıştır. Bunların altındaki başlıklar için de yöntem kavramı kullanılmıştır. Mevcut durum için söylenebilecek olan teknik olabilecek başlıklar yöntem olarak ele alınmıştır. Başlıklara ait içeriklerin bir kısmı açıklanmış bir kısmı ise açıklanmamıştır. Bu durum yöntemlerin kullanılmasında uygulama güçlüğüne sebep olabilecektir.

Modül dokuz temel alınarak hazırlanmış olduğu düşünülen Gökay YILDIZ'ın kaynağında müzik öğretim yöntemleri içeriğine göre on bir ana başlık altında sınıflandırılmıştır.

“Müzik öğretim yöntemleri” nin yer aldığı sadece üç kaynağa ulaşılarak, kaynaklarda farklı başlıkların olduğu tespit edilmiştir. “İlköğretimde müzik öğretimi modül 9” isimli kaynakta müzik öğretim yöntemlerinin diğer kaynaklara göre daha detaylı incelendiği görülmektedir. Bu konu ile ilgili olarak üç kaynağa ulaşılmış ve en eski tarihli kaynağın “İlköğretimde müzik öğretimi modül 9” belirlenmiştir.

Müzik öğretim yöntemlerini içeren üç kaynak kitap incelendiğinde; “yaklaşım” kavramı ile ilgili bir bulguya ulaşılmamıştır. Yöntem kavramı kaynakların tamamında kullanılmıştır. Felsefe kavramı Gülay Göğüş'ün “Müzik Öğretim Yöntemleri” isimli kitabında kullanılmış diğer kaynaklarda kullanılmamıştır.

“Teknik” kavramı ise sadece Gülay Göğüş’ün “Müzik Öğretim Yöntemleri” isimli kitabında kullanılmıştır.

Öğretmen kılavuz kitabı incelendiğinde genel öğretim yöntem ve teknikleri ile ilgili hiçbir bilginin vermediği müzik öğretim yöntem ve tekniklerini içeren başlığın sadece birkaç konu içerisinde belirtildiği tespit edilmiştir.

Müzik öğretim yöntem ve tekniklerinin literatür içerisindeki mevcut durumu ortaya konulmuştur. Türkiye de bu alanla ilgili üç kaynağa ulaşılmış en son 2016 yılında müzik öğretim yöntem ve tekniklerini içeren bir kaynak daha basılmıştır. Kaynaklar arasında ortak noktalar bulunduğu gibi birbirine uygun olmayan yönlerinin olduğu da görülmektedir. Müzik öğretim yöntem ve teknikleri ile ilgili eksikliklerin giderilmesi için çalışmalar yapılması eğitim- öğretim sistemimize büyük katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aral, N. Köksal, A, A. Sığırtaç, A. (2006). Beş-Altı Yas Grubundaki Çocukların Yaratıcılıkları Üzerinde Orff Öğretisine Dayalı Müzik Eğitimine Etkisinin İncelenmesi. **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi** www.e-sosder.com ISSN:1304-0278 Kıs-2006 C.5 S.15 (1-9)
- Çevik, D. B. (2007). Müzik Öğretim Yöntemlerinden, Orff Müzik Öğretisine Genel Bir Bakış. **BAU FBE Dergisi**, Cilt:9, Sayı:1, 95-100 Temmuz 2007
- Demirel, Ö. (1997) Eğitimde Program Geliştirme. Ankara. Pegem A Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2004). **Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: Pegem A Yayıncılık: syf.153.
- Demirel, Ö. (2014). **Öğretim İlke ve Yöntemleri Öğretme Sanatı**. Ankara: Pegem Akademi. S.77-128
- Ereş, F. (2007). **Eğitim Bilimlerine Giriş**. Ankara: Maya Akademi.
- Ertürk, S. (1984). **Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara. Yelkentepe Yayınları.
- Gözütok, F.D. (2007). **Öğretim İlke ve Yöntemleri**. Ankara: Ekinoks Eğitim Danışmanlık Hizmetleri ve Basın Yayınları.

- Gürgen, E. T. (2006). **Müzik Eğitiminde Yaratıcılığı Geliştiren Yöntem ve Yaklaşımlar**. Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt: 7 Sayı:12 Güz 2006 s. 81-93
- Gürgen, E. T. (2009). Farklı Müzik Eğitimi Yöntemlerinin Öğrencilerin Müziksel Becerileri Üzerindeki Etkileri. Bildiriler – 8. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu, 23–25 Eylül 2009, OMÜ
- Jacobsen, D. And others. (1985). Methods for teaching: ASkills Approach. London: Charles E. Merrill Pub. Co. *'dan Aktaran*: Yeşil, R. ve Yeşil, S. (2013/2014). **Eğitim Programları ve Öğretim- Öğretim İlke ve Yöntemleri**. Ankara: Sonçağ Yayıncılık.
- Oğuzkan, A. F. (1993). **Eğitim Terimleri Sözlüğü**. Ankara: TDK Yayınları.
- Özcan, V. (2007). **Orff Öğretisinin Ve Yaratıcı Dramanın Uygulandığı Ve Uygulanmadığı Okullarda Öğrencilerin Müzik Dersine Olan Tutumlarının Karşılaştırılması**. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Öğretmenliği Programı Yüksek Lisans Tezi.
- Özen, N. (2004). Çalgı Eğitiminde Yararlanılan Müzik Eğitimi Yöntemleri. **GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt 24, Sayı2 (2004) 57-63
- Sağlam, M. diğerleri(2005). **Özel Öğretim Yöntemleri**. Eskişehir. TC. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayınları.
- Sünbül, A.M. (2011). **Öğretim İlke ve Yöntemleri**. Konya: Eğitim Akademi.
- Uçan, A. (2005). **Müzik Eğitimi Temel Kavramlar- İlkeler- Yaklaşımlar ve Türkiye'deki Durum**. Ankara: Evrensel Müzik evi Yayınları.
- Varış, F. (1988). **Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını No: 157, Ankara.
- Varış, F. diğerleri.(1991). **Eğitim Bilimine Giriş**. Ankara: Alkım Yayınları.
- Varış, F. (1994). **Eğitimde Program Geliştirme. Teori ve Teknikler**. Ankara: Alkım Yayıncılık
- Yeşil, R. Yeşil, S. (2013/2014). **Eğitim Programları ve Öğretim- Öğretim İlke ve Yöntemleri**.Ankara: Sonçağ Yayıncılık.
- Yıldırım, A. Şimşek, H. (2013). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Seçkin Yayıncılık San. Ve Tic. A.Ş.

